

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ**СТЭРАТЫШЫ І РЭАЛІІ
ЖАНОЧАГА ЖЫЦЦЯ**

2 стар.

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

2 стар.

НЕЗАБЫЎНАЕ**ГАДЫ, АПАЛЕННЫЯ ВАЙНОЙ**

3 стар.

АНШЛАГ**ПАСЯСАЎЕ ДА VI МІЖНАРОДНАГА ФЕСТИВАЛІ
ТЭАТРАЛЬНАГА МАСТАЦТВА "БЕЛАЯ ПЕЖА"**

4 стар.

СПАДЧЫНА**"СПЕВЫ ПРА ДАЎНІХ ЛПЦЬВІНАЎ"**

4 стар.

**ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА
"ЖЫЦЦЁ І ВЕРА"**

5 стар.

Сакрат ЯНОВІЧ (Польшча)**"ЗАПІСЫ ВЕКУ" (працяг)**

7 стар.

**НОВЫЯ ВЕРШЫ Алены
ЯСКЕВІЧ**

8 стар.

**КРЫЖАВАНКА
"ПРЫКАЗКІ І ПРЫМАЎКІ"**

8 стар.

АГУЛЬНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА**РАСПАЎСЮДЖВАЕЦЦА ў 48 КРАІНАХ**

Голас Радзімы

17 кастрычніка 2001 года

Цана 116 рублёў

№ 42 (2756)

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Штотыднёвая газета для суайчыннікаў за межамі Беларусі

Выдаецца з 6 красавіка 1955 года

ДЫПКУР'ЕР**ЗАЯВА****ПРЭС-САКРАТАРА МЭС БЕЛАРУСІ ў СУВЯЗІ
З ПРЫНЯЦЦЕМ САВЕТАМ БЯСПЕКІ ААН
РЭЗАЛЮЦЫІ 1373 АБ БАРАЦЬБЕ З
МІЖНАРОДНЫМ ТЭРАРЫЗМАМ**

Рэспубліка Беларусь падтрымлівае прыняцце рэзалюцыі 1373 Саветам Бяспекі ААН аб барацьбе з міжнародным тэрарызмам. Рэзалюцыя прадугледжвае шырокі комплекс абавязковых для краін — членаў ААН мер, закліканых пазбавіць міжнародны тэрарызм фінансавай і арганізацыйнай падтрымкі і стымуляваць больш эфектыўную барацьбу супольнасці з гэтым злом XXI стагоддзя.

Гэтае рашэнне сведчыць не толькі пра адзіства членаў супольнасці ва ўсведамленні неабходнасці

барацьбы з міжнародным тэрарызмам. Рэзалюцыя дэманструе рашучасць краін свету весці барацьбу з тэрарызмам сумеснымі комплекснымі намаганнямі, паслядоўна і цвёрда.

Рэспубліка Беларусь падтрымлівае выкладзены ў рэзалюцыі Савета Бяспекі ААН падыход і мае намер канкрэтнымі дзеяннямі і надалей дэманстраваць сваю прыхільнасць антытэрарыстычнай салідарнасці ў рамках ААН і міжнароднаму супрацоўніцтву па практычнаму супрацьдзеянню тэрарыстычнай пагрозе.

ПАДПІСАНЫ МЕМАРАНДУМ

У штаб-кватэры ААН адбылася цырымонія падпісання Мемарандума аб удзеле ў сістэме рэзервовых пагадненняў ААН (СРП) паміж урадам Рэспублікі Беларусь і Сакратарыятам ААН.

Свае подпісы пад дакументамі паставілі намеснік міністра замежных спраў Рэспублікі Беларусь Аляксандр СЫЧОЎ і намеснік Генеральнага сакратара ААН па аперацыях па падтрыманню міру Жан-Мары ГУЭНА.

Падпісанне Беларуссю Мемарандума аб узаемаразуменні з Сакратарыятам ААН выводзіць на якасна новы ўзровень паслядоўны актыўны ўдзел нашай краіны ў дзейнасці ААН у галіне падтрымання міжнароднага міру і бяспекі. Накіраванне Беларуссю супрацоўнікаў грамадзянскай паліцыі, грамадзянскага персаналу і абсталявання для міратворчых місій ААН у рамках СРП будзе садзейнічаць усебаковаму ўмацаванню патэнцыялу хуткага рэагавання ААН на крызісныя сітуацыі ў розных рэгіёнах планеты.

Першым практычным крокам Беларусі ў рамках свайго ўдзелу ў сістэме рэзервовых

пагадненняў ААН стане прадстаўленне 32 беларускіх спецыялістаў для службы ў якасці грамадзянскіх паліцэйскіх у палявых місіях. У перыяд з 3 па 5 кастрычніка Групай ААН па садзейнічанні ў адборы кандыдатаў у рамках візіту ў Беларусь праведзена тэсціраванне беларускіх кандыдатаў на прадмет іх адпаведнасці патрабаванням, прад'яўленым ААН.

У ходзе падпісання мемарандума А. Сычоў падкрэсліў, што гэта толькі першы крок на шляху пашырэння практычнага ўдзелу Рэспублікі Беларусь у невайсковых кампанентах аперацый ААН па падтрыманню міру.

ДЫСКУСІЯ ў ААН

Па спецыяльнаму рашэнню 56-й сесіі Генеральнай Асамблеі, што праходзіць у штаб-кватэры ААН у Нью-Йорку, пачалася дыскусія па пункту парадку дня "Меры па ліквідацыі міжнароднага тэрарызму".

На пачатку дыскусіі перад членамі міжнароднай арганізацыі выступілі мэр Нью-Йорка Рудольф Джуліані і

Генеральны сакратар ААН Кофі Анан.

— Закапчанне на 3-й стар. —

"СВАЯКІ" ў "РАСІІ"

Не кожнаму фальклорнаму калектыву ўдаецца выступіць на галоўнай маскоўскай сцэне ў канцэртнай зале "Расія", а вось ансамблю "Сваякі" з Мазыра такая магчымасць з'явілася. Там ён стаў лаўрэатам усерасійскага конкурсу фальклорных калектываў нафтавай прамысловасці.

НА ЗДЫМКУ: салістка "Сваякоў" Кацярына ШАМКО.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БелТА.

СПОРТ

ФУТБОЛ. Нацыянальная зборная Беларусі прайграла зборнай Уэльса — 0:1 у заключным туры адборачнага турніру чэмпіянату свету-2002. На працягу ўсёй гульні беларусы ў асноўным абараняліся. Лік мог бы быць значна большым, калі б не наш варатар. Туміловіч, у адрозненне ад іншых, быў на вышыні.

Такім чынам, наша каманда заняла 3-е месца ў сваёй групе. Набраўшы 15 ачкоў (чатыры перамогі, тры нічыя, тры паражэнні), беларусы адсталі на шэсць ачкоў ад палякаў і на два ачкі ад украінцаў.

А вось маладзёжная зборная перамагла сваіх аднагодкаў з Уэльса з лікам 2:1. Але, нягледзячы на гэта перамогу, заняла толькі чацвёртае месца, набраўшы 16 ачкоў (пяць перамог, адна нічыя, чатыры паражэнні).

ВЕЛАСПОРТ. На чэмпіянаце свету ў бельгійскім Антверпене беларуска Наталля Маркаўнічэнка заняла восьмае месца ў спрынце і чацвёртае ў гіце на 500 метраў.

ВОДНАЛІЖНЫ СПОРТ. У італьянскім горадзе Рачэта завяршыўся чэмпіянат свету. Беларуская зборная заняла пятае месца ў агульнакамандным заліку.

Бронзавы медаль даволі нечакана заваяваў у мнагабор'і Алег Дзевяткоўскі.

Міхаіл МАЗАКОЎ.

ПРЭЗЕНТАЦЫЯ**«КУПЛЯЙЦЕ БЕЛАРУСКАЕ...»**

Здаецца, хаатычны рынак беларускай рэкламы нарэшце можа набыць нейкую ўпарадкаванасць. Атрымаўшы пэўны вопыт, зразумеўшы законы функцыянавання і вызначыўшы кожны сваю спецыялізацыю, трынаццаць рэкламных агенцтваў (з 718 дзеючых у краіне) аб'ядналіся ў Асацыяцыю рэкламных арганізацый.

Знагоды стварэння гэтай арганізацыі ў Нацыянальным прэс-цэнтры адбылася сустрэча журналістаў і заснавальнікаў названай асацыяцыі.

Такое аб'яднанне прадывавана найперш патрэбай абароны сваіх правоў. Рэкламнае заканадаўства ў Беларусі недасканалае, а інтарэсы рэкламістаў да стварэння асацыяцыі не абараняў ніхто. Пэўную ролю тут можа адыграць працэс самарэгуляцыі рынку. Але прыняцце

карпаратыўных "кодэксаў паводзін" мажліва толькі пры наяўнасці пэўнай арганізацыі. "Барацьба з дэмпінгавымі цэнамі і фарміраванне цывілізаванага рынку рэкламы — першасная задача асацыяцыі", — заявіў яе выканаўчы дырэктар Ігар Велічанскі.

Паўстае пытанне і аб прафесіяналізме рэкламістаў. Асацыяцыя мае намер выправіць становішча да лепшага. Дзеля гэтага да супрацоўніцтва будуць прыцягнуты журналісты, мастакі, сацыёлагі, вопытныя адміністратары. Асацыяцыя мае намер ініцыяраваць, падтрымліваць і праводзіць фестывалі, кангрэсы рэкламы і маркетынгу, адукацыйныя праекты і іншыя імпрэзы. Вопыт правядзення падобных мерапрыемстваў у

асобных агенцтваў-заснавальнікаў ужо ёсць. А за мяккой нашай спецыялісты маюць нават пэўныя перамогі.

Толькі на адзінае пытанне заснавальнікі асацыяцыі не далі зразумелага адказу: ці будуць яны спрыяць набыццю беларускай рэкламай нацыянальнай адметнасці? "Мы заробляем грошы, а таму робім тое, пра што нас просяць", — такі быў адказ.

Толькі выканаўчы дырэктар агенцтва "Фортэ" Вераніка Пісарэнка пагадзілася, што рэклама павінна быць і сродкам патрыятычнага выхавання, а таму паабяцала рэкамендаваць сваім партнёрам ужыванне беларускай мовы.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

АСПЕКТ ПРАБЛЕМЫ

СТЭРЭАТЫШЫ І РЭАЛІІ
ЖАНОЧАГА ЖЫЦЦЯ

14 кастрычніка на Беларусі адзначаецца Дзень маці

Напярэдадні свята ў Цэнтры сацыяльнай падтрымкі жанчын адбыўся "круглы стол", у якім узялі ўдзел прадстаўнікі грамадскіх, дзяржаўных арганізацый, прэса.

Сёння мала каго зацікавіш пералікам дасягненняў дзяржаўнай палітыкі ў забеспячэнні правоў жанчын. Факты сведчаць пра іншае. Мужчын задавальняе, калі жанчына працуе, выходзіць дзяцей, даглядае дом. Жанчыны таксама не супраць такога становішча. У большасці сваёй яны незадаволеныя не столькі нераўнапраўем з моцным полам, колькі нядобрым стаўленнем да сябе. Большасць з нас згаджаецца на любыя ўмовы жыцця, абы, што называецца, ціха.

На Беларусі даўно ўжо колькасць разводаў перавышае лічбу заключаных шлюбав. Тым не менш, вынікі сацыялагічнага апытання сведчаць: сярод духоўных каштоўнасцей нашых суграмадзян першае месца ўсё ж займае менавіта сям'я. Але праблема ў тым, што самі духоўныя каштоўнасці знаходзяцца на перыферыі сучаснай свядомасці. Занадта шмат часу і сіл ідзе на пераадрольванне бытавых складанасцей.

Ва ўсім свеце жанчыны, у першую чаргу тыя, што маюць дзяцей, складаюць асноўную частку беднага насельніцтва. Але ў Самалі і Германіі розныя крытэрыі матэрыяльнага дабрабыту. Хочацца, каб беларускія жанчыны ў сваіх патрэбах маглі арыентавацца ўсё ж такі на еўрапейскія краіны. Сёння на разглядзе ў Прэзідэнта Беларусі знаходзіцца "Закон аб дзяржаўна-памоце сем'ям, якія выходзіць дзяцей". Калі закон будзе падпісаны, з'явіцца надзея на больш адчувальную дапамогу жанчынам. Пакуль, па словах Таццяны Шаметава, начальніка ўпраўлення адраснай дапамогі і гендэрных праблем Міністэрства працы і сацыяльнай аховы, на Беларусі дзяржаўная дапамога жанчыне, якая нарадзіла дзіця, складае ў эквіваленце 50 долараў ЗША. А ў Расіі, да прыкладу, — 200 долараў ЗША. І ў

бліжэйшы час там плануецца павышэнне гэтай лічбы. Але нельга абмяжоўваць тэму толькі матэрыяльнымі праблемамі. Ёсць яшчэ пытанні нацыянальных традыцый, светапогляду, адукаванасці.

У Нацыянальным плане дзеяння па забеспячэнню гендэрнай роўнасці ёсць пункт "Жанчына і рэпрадуктыўнае здароўе". Трэба разумець, што нідзе ў свеце пытанні такога кшталту не вырашаюцца толькі дзяржавай. Грамадскія арганізацыі, так званыя трэці сектар, не збіраюцца падмяніць дзяржаву, але ў стане дапамагчы ёй, і кожнай з жанчын у адказныя і крызісныя моманты жыцця. Ужо некалькі гадоў на Беларусі працуе міжнародная дабрачынная арганізацыя "Надзея-Экспрэс", якая шмат робіць для падтрымкі дзяцей і жанчын. Адзін з напрамкаў яе дзейнасці — праца з жанчынамі дзетароднага ўзросту, цяжарнымі дзеля забеспячэння рэпрадуктыўнага здароўя. Людміла Собаль, кіраўнік праграмы "Маці і дзіця", што ажыццяўляецца "Надзея-Экспрэс", лічыць: асноўная праблема — адсутнасць інфармацыі ў названай галіне. Таму на базе Мінскага абласнога раддома арганізаваны кансультацыі для цяжарных жанчын, сустрэчы з іх сем'ямі. Пытанне аднолькавай адказнасці мужа і жонкі за сям'ю і дзіця актуальнае не толькі для спакойнага ходу цяжарнасці, але і для дзіцяці, для сям'і ўвогуле. Увага да здароўя жанчыны вельмі важная, бо ў структуры смерці немаўлят першае месца займае смерць ад заганаў развіцця, якія напрамую звязаны са здароўем будучай маці. Характэрна, што большасць жанчын на працягу ўсёй цяжарнасці знаходзіцца ў стрэсавым стане не толькі з-за жыццёвых праблем і складанасцей, але і з прычыны страху перад родамі. Таму з імі павінна праводзіцца праца як у жаночай кансультацыі па месцы жыхарства, так і клубная работа.

Кожная жанчына сустракаецца яшчэ з псіхалагічнымі, мараль-

нымі праблемамі. У Мінску шмат арганізацый, дзе аказваецца псіхалагічная дапамога ў выпадку складаных і крызісных жыццёвых сітуацый. У правінцыі такіх устаноў значна менш, да таго ж там не хапае інфармацыі пра месцы, куды можна звярнуцца па дапамогу. Асноўная крыніца такой інфармацыі — тэлебачанне. Але на яго шмат нараканняў. Старшыня рэспубліканскай асацыяцыі шматдзетных бацькоў Таццяна Краўчанка нагадала пра акцыю "У абарону дзіцячай душы", што нядаўна праходзіла на Беларусі. Збіраўся мільён подпісаў пад заявай з патрабаваннем спыніць экспансію насілля з экрану тэлевізараў. На жаль, намаганні аказаліся безвыніковымі. Псіхалагі лічаць, што нельга легкаважна ставіцца да таго, што прапагуе нашым дзецям тэлебачанне.

Зразумела, менавіта бацькі павінны кантраляваць, чым займаюцца іхнія дзеці ў вольны час. Але хочацца прыгадаць меркаванне Надзеі Цыркун, вядомага псіхолога і выкладчыка, а зараз і дэпутата Нацыянальнага сходу нашай краіны. Яна лічыць, што падобная тэлепрадукцыя ўплывае і на дарослых, фарміруе нетрадыцыйны для Беларусі светапогляд на адносіны ў сям'і, калі зніжаецца яе каштоўнасць. Яшчэ адна думка Надзеі Цыркун: у сродках масавай інфармацыі ідзе дыскрымінацыя жаночых правоў, што з'яўляецца формай сацыяльнага насілля. Надзея Цыркун сцвярджае: "...у грамадскай свядомасці некалькі стэрэатыпных уяўленняў пра жанчыну: сексуальная прыманка, хатняя гаспадыня, пшчотная істота".

Напрыканцы хочацца расказаць пра выступленне на "круглым stole" пісьменніцы Вольгі Іпатавай. Яна заўважыла, што праблемы жанчын у свеце вельмі падобныя. А таму і вырашаць іх трэба ў агульнай плыні сусветнага жаночага руху.

Алена СПАСЮК.

АФІЦЫЙНА

ПАСТАНОВА ПАЛАТЫ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА
СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬАБ ДАЧЫ ЗГОДЫ ПРЭЗІДЭНТУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ НА НАЗНАЧЭННЕ
Г. В. НАВІЦКАГА ПРЭМ'ЕР-МІНІСТРАМ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусі пастанавіла:

У адпаведнасці з пунктам 4 часткі першай артыкула 97 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусі даць згоду Прэзідэнту Рэспублікі Беларусі на назначэнне

Навіцкага Генадзя Васільевіча Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусі.

Старшыня Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусі В. ПАПОУ.

10 кастрычніка 2001 г.

НАВІНЫ З НАЦЫЯНАЛЬНАГА ПРЭС-ЦЭНТРА

Па даных Міністэрства статыстыкі і аналізу, у Беларусі зараз пражывае больш за два з паловай мільёна пенсіянераў. Сярод іх узросту 80-ці і больш гадоў дасягнулі амаль 154 тысячы чалавек. Старажылаў жа, якім больш за 100 гадоў, налічваецца 980.

Пра гэта паведаміў намеснік міністра сацыяльнай абароны Васіль КАЗАК.

Сёння ў краіне дзейнічае комплексная праграма па праблемах людзей сталага ўзросту, разлічаная на тэрмін ад 2001 да 2005 года. Яна прадугледжвае шэраг мерапраемстваў па сацыяльна-прававой абароне грамадзян, стварэнню ўмоў для рэалізацыі іх інтэлектуальных і культурных патрабаванняў, арганізацыі працы, задавальнення бытавых патрэб і г. д. У падтрымку праграмы з дзяржаўнага бюджэту ўжо выдзелена 77 мільёнаў рублёў.

У краіне працуе і праграма падтрымкі рэспубліканскіх і мясцовых ветэранскіх арганізацый. У Беларусі больш за 2 мільёны чалавек маюць прававы статус ветэрана, дзейнічаюць 6 747 ветэранскіх арганізацый.

Сталых людзей і інвалідаў абслугоўваюць 65 сацыяльных цэнтраў. Плануецца новы праект палажэння аб тэрытарыяльным абслугоўванні насельніцтва. З 1 студзеня 2000 года працуе сістэма адраснай дапамогі сем'ям, людзям сталага веку і інвалідам.

Вялікая ўвага надаецца аздараўленню пажылых людзей. Зараз да іх паслуг чатыры санаторыі: "Бярэзіна", "Ясельда", "Белая вежа", "Вяжуці".

Сёння ў Беларусі дзейнічае 6 рэспубліканскіх, 9 абласных, 16 зональных, больш за 100 раённых і гарадскіх архіўных устаноў. Пра гэта паведаміў журналістам намеснік старшыні Дзяржаўнага камітэта па архівах і справаводства Уладзімір АДАМУШКА.

У нашай краіне таксама функцыянуюць дзве навукова-дас-

ледчыя ўстановы — БелНДІ дакументаводства і архіўнай справы і першы ў Еўропе БелНДІ электроннай дакументацыі.

У 2002 годзе сваё 75-годдзе адзначаць Нацыянальны архіў. Зараз тут знаходзіцца больш за 900 тысяч спраў. Аб гэтым расказаў дырэктар установы Вячаслаў СЕЛЯМНЁУ.

Нацыянальны архіў таксама кантралюе выкарыстанне нацыянальных сімвалаў. За апошнія 3—4 гады беларускім архівістам удалося аднавіць шэраг гербаў населеных пунктаў краіны. Дарэчы, архіў можа арганізаваць вывучэнне радасплонай любога чалавека. Такая справа грамадзянам Беларусі будзе каштаваць 2 мінімальныя заробкі, замежнікам — у якасці перадаплаты 50 долараў ЗША і 300 за агульны аб'ём працы.

Дзесяць год таму нарадзіўся беларускі Інтэрнэт. Тады была ўсталявана першая электронная машына з беларускім адрасам у зоне "BY".

Менавіта гэтай даце будзе прысвечана канферэнцыя "Электронны гандаль у краінах СНД і Усходняй Еўропы: арганізацыйна-прававыя аспекты", якая пройдзе 4—6 снежня. Мерапрыемства ініцыяваў Дзяржаўны камітэт па навуцы і тэхналогіях (ДКНТ). Суарганізатарамі выступяць Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт і Міністэрства замежных спраў.

Як паведаміў журналістам выканаўчы дырэктар фонду інфарматызацыі пры ДКНТ Віктар ЗДРАВІЦА, 10 гадоў назад была прынята першая дзяржаўная праграма інфарматызацыі Рэспублікі Беларусі. Зараз ужо падрыхтавана другая яе рэдакцыя. Плануецца стварыць умовы, у тым ліку і нарматыўна-прававога характару, для забеспячэння працэсаў, якія дазваляць краіне рухацца ў бок развіцця сучаснага інфармацыйнага грамадства.

Максім НЯВІНСКІ.

СИТУАЦИЯ

КУРАПАТЫ НА СКРЫЖАВАННІ ДАРОГ

У раёне масавых расстрэлаў грамадзян у 30-40-я гады ХХ стагоддзя зараз вядзецца будаўніцтва ўчастка Мінскай кальцавой дарогі. Каб не дапусціць нанясення ўрон у мемуарыялу "Курапаты", група

вядомых беларускіх пісьменнікаў і вучоных, грамадскіх дзеячў падпісалі заяву. А пакуль у Курапатах устанавіваюць крыжы ў памяць бязвінных ахвяр.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

СУПРАЦОЎНІЦТВА

УСМЕШКА —

Грамадскае аб'яднанне "Беларуская стаматалагічная асацыяцыя" пры падтрымцы кампаніі Colgate-Palmolive вось ужо другі год запар праводзіць маштабную акцыю прафілактыкі стаматалагічных захворванняў "Месяц здаровай усмешкі". Сёлета яна пройдзе з 15 кастрычніка па 11 лістапада ў стаматалагічных клініках сталіцы і абласных цэнтрах краіны.

З гэтай нагоды ў Грамадскім прэс-цэнтры Дома працы перад журналістамі выступілі прадстаўнікі Міністэрства аховы здароўя Беларусі:

галоўны стаматолог Пётр ЛЕУС, начальнік Галоўнага ўпраўлення плячэбна-прафілактычнай дапамогі Аляксандр ЦЫБІН, вядучы спецыяліст Галоўнага ўпраўлення плячэбна-прафілактычнай дапамогі Анжэла ПІМІНАВА і маркетынг-менеджэр прадстаўніцтва Colgate-Palmolive ў Беларусі Сяргей БУРБІ.

Як падкрэсліў Аляксандр Цыбін, стаматалогія — вельмі важны сектар аховы здароўя. Яна займае трэцяе месца пасля тэрапіі і хірургіі. Ад стану зубоў залежыць стан сардэчнай мышцы, страваванне. Та-

НЕЗАБЫЎНАЕ

Клуб ветэранаў створаны на Крычэйскім чыгуначным вузле. Узнавальвае яго Эльвіра ЧАБАТАРОВА (на здымку ў цэнтры). У клуб прыходзяць людзі розных прафесій, ветэраны Вялікай Айчыннай вайны. Тут для іх працуе кабінет медыцынскага кантролю і дапамогі. У клубе часта адбываюцца сустрэчы з моладдзю, вечары адначынку.

Фота БелТА.

ГАДЫ, АПАЛЕННЫЯ ВАЙНОЙ

Мне было 12, калі пачалася вайна. На ўсё жыццё ў памяці адклаліся падзеі той пары.

Напярэдадні вайны мы, жыхары Заходняй Беларусі, 17 верасня 1939 года ўз'ядналіся з вялікай краінай. Хутка, усяго за адзін год і дзевяць месяцаў, жыццё прыкметна пераўтварылася: учарашнія парабкі, сяляне сталі механізатарамі. У вёсках былі абсталяваны клубы, дзе дэманстраваліся кінафільмы «Чапаеў», «Трактарысты» і іншыя, і для многіх гэта былі першыя кінафільмы ў жыцці. Усе дзеці атрымалі магчымасць вучыцца ў школе.

Вайна ўварвалася ў наша жыццё страшным грукатам — за шэсць кіламетраў ад нашай вёскі Шулякі, што на Брэстчыне, знаходзіўся аэрадром, які варожыя самалёты бамбілі ўжо 22 чэрвеня ў другой палове дня. Здалёк былі відаць чорныя слупы дыму і пылу. На другі дзень ужо бамбілі бліжэйшы мост і савецкую войска, якія адыходзілі на ўсход па шашы Зэльва-Валкавыск. Мы ўпершыню ўбачылі самалёты з чорнымі крыжамі, якія са свістам пікіравалі і скідвалі бомбы. Усё навакол зацягнулася дымам і гарам. Жэх, гора, смерць прынёсла вайна...

На чацвёрты дзень вайны мы ўбачылі ворага ў твар. Праз нашу вёску прайшоў нямецкі дэсант — каля 150 гітлераўцаў: яны вялі нашых палонных параненых байцоў. Мясцовыя жыхары хацелі паркарміць, напайць палонных, але фашысты не дазволілі.

У нашай і навакольных вёсках з'яўляліся групы савецкіх салдат, часта параненых. Людзі, як маглі, дапамагалі ім: арганалі ў цывільнае, кармілі, паказвалі дарогу, каб яны не

сутыкнуліся з ворагам. Памятаю, як каля вёскі Грынкі разбамбілі машыну, у якой разам з ваеннымі ехала чатырохгадовая дзяўчынка Лена з мамай. Маму забіла, а дзяўчынка засталася жывая. Яе падабраў добры чалавек з вёскі Грынкі па прозвішчу Клімовіч і стаў для яе другім бацькам (пасля вайны Лена знайшла роднага бацьку).

У час вайны сяляне, рызыкуючы сваімі жыццямі, дапамагалі і параненым, і акружэнцам. Камандзір партызан 1-й роты Ленінскага атрада Ленінскай брыгады Мікалай Панін сустрэў вайну за 15 кіламетраў ад Беластока камандзірам танка. Але пасля мужнага адбіцця атак фашыстаў трапіў са сваімі таварышамі ў акружэнне, потым у палон, з якога яны ўцяклі. Панін з заслужыўцамі зайшлі ў вёску Лыскі ў першую ж хату, як потым высветлілася, да Ганны Маціевіч, і знайшлі ў яе прытулак.

Амаль у кожнай беларускай вёсцы пад выглядам сваякоў хаваліся акружэнцы ці тыя, каму ўдалося вырвацца з палону. Усе гэтыя людзі рваліся на барацьбу з ворагам. У нашай вёсцы актывісты з моладзі збіралі зброю, якая засталася пасля баёў. Мы сабралі каля 30 вінтовак і карабінаў, аўтаматы, чатыры ручныя кулямёты, патроны, гранаты. Усё гэта «багацце» вельмі хутка спатрэбілася. Пачалі стварацца групы, якія ішлі ў лес.

А ранняй вясной 1942 года ў вёску завіталі першыя партызаны. З іх прыходам у людзей з'явілася вера, што барацьба з акупантамі стане больш ар-

ганізаванай. І сапраўды, партызанскі рух набіраў размах. Партызаны пачалі наносіць адчувальныя ўдары па ворагу: грамілі паліцэйскія гарнізоны, падрывалі нямецкія эшалоны і аўтамабілі, узрывалі заводы, якія працавалі на патрэбу немцаў, зрывалі здачу паставак прадуктаў, перашкаджалі ўгону людзей у Германію.

Мы, падлеткі, таксама не заставаліся ў баку ад партызанскага руху, выконвалі даручэнні партызан і іх сувязных: сачылі за вартай немцаў на чыгунцы, шукалі ў пясках снарады і авіябомбы (з якіх потым партызаны выраблялі міны), расклеівалі лістоўкі, насілі ежу ў лес партызанам.

Але былі і здраднікі. Па даносу жыхара нашай вёскі Рыгора Кнігі былі схоплены і пасаджаны ў слонімскаю турму сувязныя партызан Іван Дзянішчык, Дзмітрый Герасімчык, Уладзімір Ярмак, Антон і Мікалай Кнігі. Хлопцы мужна трымаліся на допытах. Немцы нічога ад іх не дазналіся. Цудам яны пазбеглі расстрэлу: дапамог партызанскі разведчык Рыгор Касцюкевіч, які працаваў перакладчыкам у Слоніmsкім СД. Пасля пяці месяцаў допытаў і катаванняў хлопцы былі адпраўлены ў Германію ў канцлагер. Адтуль ім удалося ўцячы. У родныя мясціны вярнуліся тры з пяці і адразу ж далучыліся да партызан.

Сёння многа гавораць пра партызанскі рух, некаторыя дагаворваюцца да таго, што ў лес сілком цягнулі. Гэта не так. Партызанскі рух падтрымлівала насельніцтва, менавіта таму ён быў такі шматлікі.

Аляксандр ДЗЯНІШЧЫК.
Украіна.

ДЫПКУР'ЕР

ДЫСКУСІЯ ў ААН

— Пачатак на 1-й стар. —

У гэты ж дзень у абмеркаванні адной з найбольш актуальных праблем прыняла ўдзел дэлегацыя Рэспублікі Беларусь. У выступленні Пастаяннага прадстаўніка Беларусі пры ААН Сяргея ЛІНГА было падкрэслена, што Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А. Лукашэнка і ўрад Беларусі выказалі спачуванні ў сувязі з тэрарыстычнымі актамі ў ЗША. Ад імя Рэспублікі Беларусь была выказана перакананасць, што ААН, як унікальны і найбуйнейшы форум нацыі, павінна знаходзіцца ў авангардзе працэсу распрацоўкі мер па барацьбе з міжнародным тэрарызмам. З трыбуны Генеральнай Асамблеі ААН дэлегацыя Беларусі было падкрэслена, што наша краіна з'яўляецца ўдзельніцай усіх асноўных дзеючых канвенцый Арганізацыі Аб'яднаных Нацый па барацьбе з тэрарызмам і цалкам выконвае абавязальствы ў гэтай галіне ў адпаведнасці са Статутам ААН і міжнароднымі нормама.

Беларуская дэлегацыя падкрэсліла, што магчымаць любога ваеннага ўмяшання ў мэтах барацьбы з міжнародным тэрарызмам на тэрыторыях іншых краін неабходна разглядаць з

пункту гледжання іх агульнай пагрозы міжнароднаму міру і бяспецы толькі ў рамках адпаведных структур Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, надзеленых для гэтага паўнамоцтвамі ў рамках Статута ААН.

У ходзе пасяджэння Генеральнай Асамблеі беларуская дэлегацыя падтрымала факт прыняцця 28 верасня 2001 года спецыяльнай рэзалюцыі Савета Бяспекі ААН, прысвечанай барацьбе з міжнародным тэрарызмам, і выказалася за выключную ролю Савета Бяспекі, Генеральнай Асамблеі і іншых органаў сістэмы ААН у працэсе фарміравання ўсеабдымнай міжнароднай канцэпцыі па барацьбе з тэрарызмам.

На фоне праводзімай дыскусіі пазітыўны рэзананс атрымаў факт правядзення 1 кастрычніка 2001 года афіцыйнай цырымоні згоды на захоўванне Генеральнаму сакратару ААН Граматы аб ратыфікацыі Рэспублікай Беларусь Міжнароднай канвенцыі аб барацьбе з бомбавым тэрарызмам.

У выступленні Пастаяннага прадстаўніка Беларусі быў адзначаны намер нашай краіны падпісаць у ходзе 56-й сесіі Генеральнай Асамблеі ААН Міжнародную канвенцыю аб барацьбе з фінансаваннем тэрарызму.

Прэс-служба МЗС.

ЗАХАПЛЕННІ

Трыццацігадовы юбілей свайго транспартнага сродку адзначыць селета мінчанін Марат Грынкевіч. У 1971 годзе ён сканструяваў гэту машыну на базе матацыкла

«Ява-350». З таго часу іншы від транспарту Марат Грынкевіч не прызнае.

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БелТА.

СЛУЖБА ВЫРАТАВАННЯ «01»

ПСИХОЛАГ ПАПЯРЭДЗІЎ СУІЦІД

Суботнім ранкам прафесійная дзеянні псіхолага Рэспубліканскага атрада спецыяльнага прызначэння чарговы раз дазволілі папярэдзіць суіцыд. Малады мужчына, які, відаць, знаходзіўся ў стане моцнага душэўнага хвалявання, пагражаў выкінуцца з дзевятага паверха аднаго з дамоў па праспекце Машэрава ў Мінску. Аднак гутарка са спецыялістам-выратавальнікам, якая, дарэчы, працягвалася

больш за дзве гадзіны, дазволіла прадухіліць трагедыю.

НЕБЯСПЕЧНЫЯ СУСЕДЗІ

Восы, якія пабудавалі гняздо 50 на 80 сантыметраў паміж бетонным перакрыццём падлогі і паркетам у адной з кватэр па вуліцы Кедышкі ў Мінску, канчаткова замучылі гаспадароў, і яны папрасілі байцоў ПАСП пазбавіць іх ад небяспечных суседзяў. Выратавальнікі акуратна разабралі паркет і ліквідавалі асінае «жыллё».

Віктар ВЕРАС.

ГЭТА ЗДАРОЎЕ

му асноўная задача праграмы «Месяц здаровай усмешкі» — прыцягнуць увагу насельніцтва да здароўя сваіх зубоў. Да таго ж адной з найбольш важных прычын высокага ўзростна-стаматалагічных захворванняў у нашай краіне з'яўляецца элементарная недасведчанасць. Але ж усе хочучы мець галівудскую усмешку і як мага радзей сустракацца з урачамі-стаматолагамі. Вось тут і павінны прыходзіць на дапамогу прафілактычныя мерапрыемствы, а галоўныя з іх, як лічыць Пётр Леус, — не есці больш за 5—6 разоў на дзень, не дапускаць дыфіцыту фтору ў арганізме і ажыццяўляць мерапрыемствы па гігіене поласці рота.

Як пазнавае практыка, ачынная стаматалогія доўгія гады арыентавалася хутчэй на лячэнне, чым на прафілактыку хваробы. Аднак сітуацыя мяняецца. Разлічаная на 10 гадоў нацыянальная праграма прафілактыкі карыесу зубоў і хвароб перыядонту — прынцыпова новы крок беларускай медыцыны ў галіне аховы здароўя. Але, як сказаў А. Цыбін, папярэджванне і прафілактыка хвароб зубоў павінна стаць не толькі дзяржаўнай палітыкай, але і стратэгіяй кожнага чалавека.

Па яго ж словах, праграма ахопіць тры накірункі: праца рэспубліканскіх цэнтраў, праца ў дзіцячых дашкольных установах, праца службы грамадскай аховы здароўя.

І не выпадкова, што менавіта кампанія Colgate-Palmolive вызначана дзелавым партнёрам Міністэрства аховы здароўя Беларусі ў ажыццяўленні гэтай праграмы, бо сярод усіх, прадстаўленых на беларускім рынку замежных кампаній, толькі прадукцыя Colgate-Palmolive першай і пакуль адзінай прайшла тэсціраванне і пасля праведзеных клінічных выпрабаванняў атрымала адпаведны сертыфікат Беларускай стаматалагічнай асацыяцыі.

У мінулым годзе бясплатны агляд у рамках «Месяца зда-

ровай усмешкі» прайшло звыш 12 з паловай тысяч пацыентаў у Мінску і 20 іншых гарадах Беларусі. У акцыі прыняло ўдзел больш за 140 урачоў. Сёлета гарадоў, якія прымуць удзел у акцыі, не стане менш, а ўрачоў-стаматолагаў будзе больш. Усяго, мяркуюць арганізатары, у мерапрыемствах прымуць удзел каля 200 урачоў, якія не толькі правядуць прафілактычны агляд, але і правядуць кваліфікаваную кансультацыю па правілах догляду за поласцю рота: як чысціць зубы, падабраць пасту, шчотку і гэтак далей.

Падобную кансультацыю дала прысутным гігіеніст Вольга Мілюк. Яна паведаміла, што для чысткі зубоў сёння выкарыстоўваюць не

толькі шчоткі, але і спецыяльныя зубныя ніткі, зубныя ёршыкі, для праверкі якасці чысткі зубоў ёсць ужо спецыяльныя таблеткі, пасля прыжывання якіх нявычышчаныя зубны налёта афарбоўваецца ў сіні колер.

Беларуская стаматалагічная асацыяцыя і кампанія Colgate-Palmolive чакае ўсіх. Больш падрабязна пра праграму можна даведацца, звярнуўшыся ў інфармацыйную даведкавую службу «Інфалінія-085». Тэлефон у Мінску — 085, для іншагародніх — (017) 221-94-00, 221-84-48.

Застаецца толькі зрабіць крок насустрач прыгажосці і здароўю.

Святлана КАРПУЧОК.

АНШЛАГ

ПАСЛЯСЛОУЕ ДА VI МІЖНАРОДНАГА ФЕСТИВАЛЮ ТЭАТРАЛЬНАГА МАСТАЦТВА "БЕЛАЯ ВЕЖА".

КЛОПАТЫ АРГАНІЗАТАРАЎ

У Брэсце сабраліся тэатральныя трупы з 14 дзяржаў — у тым ліку з ЗША, Японіі, Славакіі, Турцыі. Але геаграфія сёння нікога не здзівіш. Леташні фестываль атрымаўся настолькі рэпертуарна насычаным, што цяпер перад арганізатарамі стаяла задача не колькасць краін-удзельніц павялічваць, а ўтрымацца на вышыні.

Такія падзеі, як фестываль, заўсёды патрабуюць шмат грошай. На прэс-канферэнцыі дырэктар плячэнага тэатра Міхаіл Шавель прызнаўся: калі б грошы выпічаліся многімі тысячамі долараў, Брэст сабраў бы "зорак" з сусветнымі імёнамі. Вестка пра "Белую Вежу" праляцела па ўсім тэатральным свеце, бо ўзровень у "Вежы" самы што ні ёсць еўрапейскі. Там, за мяжой, ніхто не ведае, якімі неверагоднымі намаганнямі падымалі "Вежу" на ногі. Дакладную лічбу выдаткаў прэсе не назвалі, таму пра суму можна меркаваць толькі па наміках арганізатараў. Напрыклад, усім удзельнікам фестывалю трэба было прыязджаць за ўласны кошт. Не кожная трупа згодзіцца з падобнымі ўмовамі. Але такі ўжо наш

ЧОРНАЯ ПАННА НЯСВІЖА, ФАЎСТ І СПЕКТАКЛЬ, ЯКОМУ 400 ГАДОЎ

лёс: за глэдзю пышных урачыстасцей, як правіла, хаваюцца грубыя швы.

Да VI Міжнароднага фестывалю пачалі рыхтавацца літаральна з апошніх акордаў "Белай Вежы-2000". Цэлы год у Брэст прыходзілі лісты і касеты — тэатральны свет прапаноўваў сябе. Вельмі актыўным аказаўся японскі тэатр. За два тыдні да фестывалю японцы прыязджалі на адзін дзень у Брэст. Іх цікавіла ўсё: памер сцэны, месца пражывання і кафэ, дзе будзе харчавацца трупа. Умовы задаволілі. Пасля візіту Іашыю Хашыкава, які ўзначальвае такіскі тэатр, пачаў дасылаць у Брэст лісты праз дзень.

Своеасаблівы спосаб зносінаў японскага і брэсцкага дырэктараў. Іашыю не ведае ні рускай, ні англійскай моў, таму з Міхаілам Шавелем мог бы размаўляць толькі на мове жэстаў. Але выйце знайшлося. Свае электронныя лісты ён перасылаў праз Фларыду. У ЗША жыве сяброўка Іашыю, перакладчыца, якая і перакладала японскія словы на зразумелую Міхаілу Аляксандравічу мову. Лісты ў адказ ішлі тым жа складаным шляхам: Брэст—Фларыда—Токію.

ХТО ПРЫЕХАЎ

Японцы прывезлі спектакль, пастаўлены яшчэ некалькі стагоддзяў таму: "Квітнеючаму вішнёваму саду дзеда" спаўняецца 400 гадоў. Гэта, мабыць, самы стары спектакль фестывалю. Астатнія пастаноўкі, многія з якіх прызначаны для дзяцей, непараўнальна больш маладыя. Напрыклад, з Ліепай (Латвія) прыехаў спектакль, які літаральна толькі толькі вырас з "кароткіх штанішак". Ліепайскія плячэчнікі дашкольнага ўзросту паказалі пастаноўку без слоў "Дарога жыцця".

З Германіі ўжо другі раз прыязджала сямейная трупа Musik Theatre Werkachutz. Многія сёлёныя гледачы і ўдзельнікі ўспомнілі маладую пару з Кельна, якая два гады таму прыехала на "Белую Вежу" з немаўляткам. Іх сыну Рубену споўнілася тады ўсяго 6 тыдняў ад нараджэння. Пакуль Джулі і Фолкер Заевальд давалі спек-

такль, супрацоўнікі абласнога тэатра няньчылі малага.

Ёсць такая тэндэнцыя: трупы, якія выступілі на брэсцкай сцэне, хочучы прыехаць сюды зноў. Арганізатары прызналіся, што маглі скласці яшчэ адну афішу фестывалю, бо многім тэатрам прыйшлося адмовіцца. З асаблівым пачуццём чакалі спектакль з Масквы. Гледачам паабяцалі: маскоўскі тэатр у сёлётным сезоне абавязава зацікавіць публіку. Так ужо павялося, што маскоўскія калектывы заўсёды збіралі аншлагі, але ж, здаралася, не аднойчы і падманвалі публіку ў яе чаканнях. Цяпер да нас прыехаў "Тэатр Луны" Сяргея Праханава, які разам з Мікалаем Коіфманам напісаў п'есу "Стары новы Фаўст" і паставіў яе.

УРАЖАННІ

Касу спектаклю зрабіў Мікіта Высоцкі, сын Уладзіміра Высоцкага. Артысты разыгралі спектакль у спектаклі. Спачатку перад гледачамі разгарнулася "халтурка": лысы Фаўст з напышлівымі прамовамі і Мефістофель з класічным выглядам чорта — рогі, капыты і ўсё такое... Сапраўдны ж Мефістофель (артыст Аляксандр Разалін) нечакана выйшаў на сцэну з глядзельнай залы — прыгожы малады чалавек у доўгім плашчы. Можна толькі ў вачах... ну а ў вачах кожны чытае тое, што хоча. Дзеянне перапынілася, і ў зале зашамцела: "А гэта хто яшчэ такі? Як трапіў на сцэну? Чаму не праганяюць?" Мефістофель, спакушальнік Фаўста (артыст Мікіта Высоцкі), быў адным з нас! Падобныя абагульненні рэжысёра праходзяць праз увесь спектакль. "Кожны, — гаворыць Мефістофель, — прадае сваю душу павойму".

Нельга казаць, што маскоўскі "Стары новы Фаўст" не ўражае. У ім ёсць і вечны фаўстаўскі пошук, вельмі сучасны, нават здольны на ахвярны ўчынак Мефістофель. Прафесійна пададзенае багацце рэжысёрскіх знаходак, таленавітыя акцёры...

Але, на мой погляд, дакладнай адзнакай спектаклю было б вызначэнне "цікава". На жаль, пастаноўка Сяргея Праханава не мае магічнай уласцівасці З'явы, пра якую хочацца гаварыць. Сцэна "Белай

Вежы" ведала спектаклі, разбітыя крытыкамі ўшчэнт. Але гэтыя работы заставаліся ў памяці і ў душы. Пра іх хацелася расказаць. Так здарылася са "Стомленным д'яблам" Рыда Таліпава, "Дзяметрыусам" Барыса Луцэнкі. Так, рэжысёрскія задумы ўяўляліся часам не зусім апраўданымі, акцёрскія работы не вельмі пераканаўчымі, але нават крытычны разбор гэтых прац выклікаў інтарэс і пэўнае задавальненне. Нікога падобнага "Фаўст" не прынес.

ПЕРШЫЯ

Узнагароду "Беларускага цэнтра "УНІМА" "За лепшы тэатральны эксперымент" сярод тэатраў лялек атрымаў Ровенскі абласны тэатр за спектакль "Калядная ноч". "За лепшы тэатральны эксперымент" сярод тэатраў драмы ўзнагароджаны "Тэатра Татра" са Славакіі за спектакль "Б'янка Брасэлі — жанчына з двума галовамі". Лепшым спектаклем беларускай драматургіі назвалі працу Нацыянальнага Акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы "Чорная панна Нясвіжа". "За яркае пластычнае рашэнне спектакля" ўзнагародзілі Ліепайскі тэатр лялек ("Дарога жыцця") і Акадэмічны драматычны тэатр імя Якуба Коласа ("Зямля") з Віцебска.

Лепшага акцёра-лялечніка не вызначылі. У драме ж першым стаў Аляксандр Разалін, які выканаў ролю Мефістофеля ў "Старым новым Фаўсце". Лепшай актрысай сярод тэатраў лялек прызнана брэстаўчанка Руслана Сакалова, у драме вылучылі працу Катажыны Вінгліцкай.

Гран-пры атрымалі пастаноўкі "Залатая табакерка" Дзмітрыя Нуянзіна (лялечны тэатр) і "Плутні Скапэна" Генадзя Трасцянецкага (драматычны тэатр).

Таццяна ШАЛАМАВА.

НА ЗДЫМКАХ: кіраўнік тэатра з Японіі Іашыю ХАШЫКАВА атрымаў дыплом "За гуманнае гучанне ў спектаклі", а таксама перадаў 100 тысяч іен Даішы Дзямешка для аперацыі на вачах (дзяўчынка перанесла ўжо тры аперацыі); дыплом "За лепшы тэатральны эксперымент сярод драматычных тэатраў" — тэатру з горада Нітра (Славакія) за спектакль "Б'янка Брасэлі — жанчына з двума галовамі"; французскія акцёры раздаюць аўтографі.

Фота Рамана КАБЯКА, БелТА.

МІНСК. ДОМ ДРУЖБЫ

СПАДЧЫНА

«СПЕВЫ ПРА ДАЎНІХ ЛІЦЬВІНАЎ да 1434 года»

Мы падаем другую з 55 балад першага беларускага фалькларыста, папличніка Адама Міцкевіча і яго блізкага сябра Яна Чачота. Да надрукаванага раней твора "Альгерд і Марыя" ("ТР", 4.VII.2001) з мелодый Васіля Купрыяненкі дадаем цяпер баладу "Магіла Міндоўга. 1263 г." з мелодый Лявона Махначы, якую прыгожа спявае ўзначальваемы аўтарам напева фальклорны калектыв "Белдзяржуніверсітэта "Тутэйшая шляхта".

Гэтымі і наступнымі публікацыямі мы выконваем гістарычны наказ Яна Чачота, выказаны ў лісце да Адама Міцкевіча: "Добра было б, каб гэтыя балады не толькі можна было чытаць, але і спяваць, яны маглі б выклікаць тады большы эффект".

На пачатку новага тысячагоддзя мы будзем друкаваць балады "Спеваў..." з мелодыямі, таленавіта зробленымі кіраўнікамі лепшых фальклорных калектываў Беларусі, кампазітарамі Васілём Купрыяненкам, Яўгенам Петрашэвічам, Лявонам Махначом, Пятро Русавым. Палавіна балад выдатна перакладзена з польскай мовы фалькларыстам Кастусём Цвіркам (амаль усе яны ўжо перакладзены на мелодыі) і выдзены

ў "Выбраных творах" Яна Чачота з серыі "Беларускі кнігазбор".

Другая палова выдатна перакладзена паэтам, выдаўцом "Нашага слова" Станіславам Суднікам і надрукавана ў часопісе "Ад лідскіх мураў".

Больш за дзесяць фальклорных калектываў Беларусі ўжо маюць у рэпертуары балады Яна Чачота. Па выніках гэтай працы ў кантэксце аднаўлення нашай самай старой "ліцьвінскай" гісторыі мы правядзем канцэрт "Спевы пра даўніх ліцьвінаў да 1434 года", дзе ўручым узнагароды лепшым аўтарам музыкі да балад і лепшым выканаўцам. Запрашаем да гэтай высакароднай працы і нашых суайчынікаў за межамі Беларусі.

Ніжэй прапануем баладу пра вядомую магілу Міндоўга ў Наваградку, дзе згадаецца легенда аб смерці Міндоўга ад мяча гальшанскага князя Даўмонта, які помсціў Міндоўгу за сваю жонку, якую той авалодаў у адсутнасць Даўмонта. Пад сведчаннем "абман той звёў яго ў магілу" Чачот мае на ўвазе хрышчэнне Міндоўга як палітычны манеўр дзеля таго, каб стаць ліцьвінскім каралём. Гэта пацвярджаецца тым, што ў 1262 годзе Міндоўг адрокся ад хрысціянства.

«МАГІЛА МІНДОЎГА. 1263 г.»

Пераклад К. ЦВІРКІ.

Музыка Л. МАХНАЧА.

У Наваградку дагэтуль
Ёсць гара Міндоўга.
Там ляжыць ён, яго помніць
Будзе люд наш доўга.

Там ляжыць ён, яго помніць
Будзе люд наш доўга.

Быў ён свой кароль, ліцьвінскі,
Меў калісьці сілу.
Ды абманам жыў. Абман той
Звёў яго ў магілу.

Ды абманам жыў. Абман той
Звёў яго ў магілу.

У Наваградку дагэтуль
Ёсць гара Міндоўга.
Там ляжыць ён, яго помніць
Будзе люд наш доўга.

Быў ён свой кароль, ліцьвінскі,
Меў калісьці сілу.
Ды абманам жыў. Абман той
Звёў яго ў магілу.

Быў прыняў святую веру,
Ды адкінуў вонкі.

Што ж ён гэтак Даўмантовай
Не адрокся жонкі!

Галаву Даўмонт у гневе
Зняў з яго за жонку.
Тым Літву асіраціў ён,
Ліху здаў старонку.

Што ж з таго,
Што ўздзеў карону
Князь сваёй парою,
Раз не ўстаяў перад тою
Жонкаю чужою!

СУМНЫ ЮБІЛЕЙ

Быў час, калі Беларусь мела аж чатыры дзяржаўныя мовы: беларускую, рускую, польскую і ідыш. На хвалі беларусізацыі нацыянальнага супольнасці ў краіне атрымалі вялікія мажлівасці для культурнага развіцця.

У 1926 годзе ў Мінску быў створаны Дзяржаўны яўрэйскі тэатр БССР, які праіснаваў да 1949 года. 75-гадоваму юбілею тэатра была прысвечана вечарына Беларускага аб'яднання яўрэйскіх арганізацый і абшчынаў.

Аб часінах, якія спрыялі стварэнню тэатра, і аб часе, які знішчыў яго, раскажа гісторык Якаў Басін. З успамінамі пра тэатральныя сустрэчы з яўрэйскімі акцёрамі выступіў старэйшы журналіст і пісьменнік Уладзімір Няжомкін.

Вечарыну завяршыў паказ урыўка са спектакля "Вечар яўрэйскага анекдота" Дзяржаўнага рускага драматычнага тэатра імя Горкага.

Віктар МАЦЮШЭНКА.

ХРЫСЦІЯНСКАЯ СТАРОНКА «ЖЫЦЦЁ І ВЕРА»

У пачатку 1785 года Расія і Польшча дамовіліся пра аднаўленне ў межах Польшчы праваслаўнай епіскапскай кафедры. Кіеўскі мітрапаліт Самуіл і Магілёўскі архіепіскап Георгій (Каніскі) прапанавалі ў якасці дастойнага кандыдата на гэту кафедру служага архімандрыта Віктара (Садкоўскага).

ма перавялі на Пецябургскую кафедру, а яго пераемнікам стаў епіскап Анатолій (Максімовіч). Мінская семінарыя спазнала ператварэнні: раней яна складалася з васьмі класаў, а цяпер раздзялілася на тры вучэбныя ўстановы — прыходскае вучылішча аб'яднала два пачатковыя класы; павятовае вучылішча ўключыла ніжэйшы і вышэйшы граматычныя класы;

ЕВАНГЕЛЛЕ,

ЯКОЕ ЧЫТАЎ СВЯТЫ КАЗІМІР

Вялікі князь Вялікага княства Літоўскага Казімір (сын Соф'і Друцкай-Гальшанскай) і ўнук каралевы Святы Казімір (кананізаваны ў 1522 годзе), верагодна, неаднаразова знаходзіліся ў царкве Уваскрэсення Хрыстовага ў Вільні і трымалі ў руках святую для іх рэліквію — Друцкае Евангелле. Напісанае ў старажытным Друцку Евангелле потым некалькі стагоддзяў зберагалася ў згаданай царкве сталіцы княства — Вільні. З тэксту апошняй старонкі Евангелля дакладна вядома, што ў сярэдзіне XV стагоддзя малады князь Казімір меў у Вільні «чалавка Божяга» Аляксея, пад уздзеяннем якога, напэўна, і складаўся светапогляд будучага манарха.

ткі, значэнне якіх для гісторыі Беларусі яшчэ цяжка ацаніць...

Далейшыя крокі ў напрамку вывучэння Евангелля зроблены беларускімі навукоўцамі. У гэтым сэнсе найбольш значнай падзеяй на пачатку новага стагоддзя можа стаць першае поўнае выданне тэксту Друцкага Евангелля ў кнізе «Друцк летапісны». Падзея гэта тым больш значная, што арыгінал Друцкага Евангелля зберагаецца ў Новасібірску — за тысячы кіламетраў ад Беларусі (Полацкія і Аршанскае Евангеллі — у Маскве, Санкт-Пецярбургу і Кіеве).

НА ЗДЫМКУ: турысты з Беларусі і Украіны ў Вільні каля царквы Уваскрэсення Хрыстовага, дзе калісьці зберагалася Друцкае Евангелле.

Рыгор ЛЯНЬКЕВІЧ, навуковы супрацоўнік.

З ГІСТОРЫІ МІНСКАЙ ДУХОЎНАЙ СЕМІНАРЫІ

Увядзення епархіі новапавяшчэннага епіскапа, якая распаўсюджвалася, па яго словах, так шырока, як шырокая была Польшча і як далёка знаходзіцца Давіна ад Дняпра і Днепр ад граніц Сілезіі, дагэтуль зусім не было вышэйшай школы духоўных навук, адкуль маглі б выходзіць навучаныя ісцінам веры добрыя пастыры Царквы, у якіх назіралася вялікая патрэба. Адсюль зразумелы той найвялікшы клопат, з якім праасвяшчэнны Віктар прыняўся за арганізацыю духоўнай школы. Пры саўвяданні мітрапаліта Самуіла з Кіеўскай акадэміі былі прысланы ў Слуцк настаўнікі. 15 верасня 1785 года семінарыя была адкрыта, і ў гэтай манастырской трапезы пачалося навучанне. На пачатку існавалі толькі два граматычныя класы: ніжэйшы і вышэйшы. Навучаліся 25 выхаванцаў — дзеці духавенства.

Пераемнікам праасвяшчэннага Віктара, які ў 1796 годзе быў пераведзены на Чарнігаўскую кафедру, стаў праасвяшчэнны Іоў (Пацёмкін) з тытулам архіепіскапа Мінскага і Валынскага. Ён ператварыў Мінскую семінарыю «ў адпаведнасці з іншымі вялікарасійскімі семінарыямі», як неаднаразова сам выказаўся ў сваіх указах, строгімі мерамі ўмацоўваючы парадкі ў жыцці семінарыі. З года ў год стала павялічвацца колькасць выхаванцаў. Былі адкрыты вышэйшыя класы — філасофскі і багаслоўскі. Адпаведна з гэтым узрасла і колькасць выкладчыкаў, якія ў значнай ступені папаўняліся лепшымі выпускнікамі семінарыі, якія потым накіроўваліся для далейшага ўдасканалвання ў Кіеўскую акадэмію.

Уласна семінарыя з трыма аддзяленнямі — ніжэйшым, сярэднім і вышэйшым. Павятовае і прыходскае вучылішчы знаходзіліся пры семінарыі і ўваходзілі ў агульную структуру духоўнай школы. Адкрыццё Мінскай духоўнай семінарыі па новых вучэбных планах адбылося 20 верасня 1817 года. Так пачаўся новы перыяд у жыцці школы. Пасля перабудовы семінарыя стала больш дасканалай і сучаснай сярэдняй навучальнай установай і працягвала жыць агульным жыццём з двума ўтворанымі ніжэйшымі вучылішчамі, аб'яднаная адзіным кіраўніцтвам і сродкамі ўтрымання.

Разам з тым семінарыю ўсё больш непакоілі цесната памяшканняў, трухлявасць і непрыстасаванасць будынкаў да новых умоў існавання духоўнай школы. Працяглае чаканне вырашэння гэтага важнага пытання, вялікая перапіска праўлення семінарыі з Камісіяй духоўных вучылішч зацягвалася відавочна яшчэ і таму, што камісія не пакідала думка аб перамышленні вучэбнай установы ў Мінск. Такая магчымасць з'явілася толькі ў канцы 30-х гадоў мінулага стагоддзя, калі па даручэнню Камісіі духоўных вучылішч былі ўтвораны Камітэт па будаўніцтву новых будынкаў для семінарыі. За прымальную цану набылі незавяршаны будынак Мінскага дабрачыннага таварыства, куды пасля заканчэння будаўніцтва 1 верасня 1840 года і перавялі ўстанову, якая зрабілася Мінскай не толькі адпаведна тытулу епархіі, але і па месцы свайго знаходжання. Адкрыццё прайшло з асаблівай урачыстасцю.

На Узвіжанне адбылося бо-гаслужэнне ў дамавой семінарскай Крыжаўзвіжанскай царкве. У сваёй прамове інспектар семінарыі Якаў Скальскі адзначыў, што вялікую ўвагу і няспынны клопат аб пераводзе семінарыі са Слуцка ў Мінск праасвяшчэнны Ніканора і Антонія, «з якіх аднаму было суджана пачаць, а другому давесці да заканчэння справу на карысць выхавання духоўнай моладзі».

Айцец СТЭФАН.

—Заканчэнне будзе.

ЖЫЦЦЕВЫЯ СЮЖЭТЫ

НОВЫЯ АБРАЗЫ

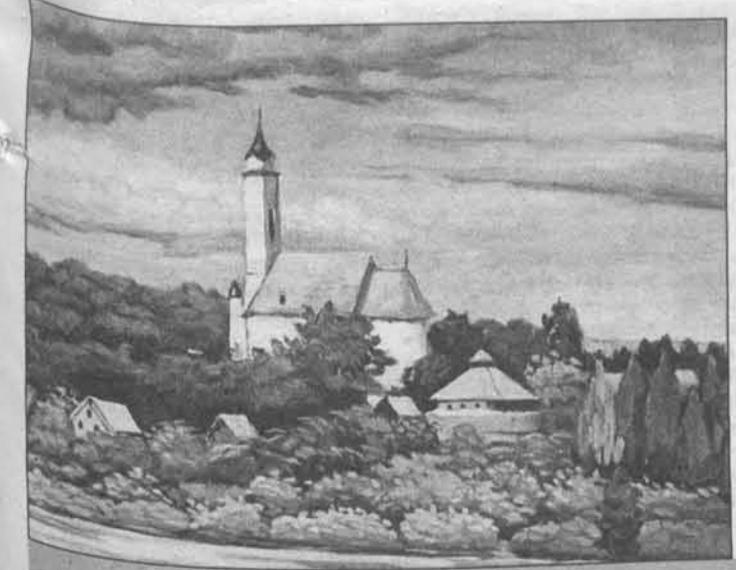
Язусім не здзівіўся, што Ядом і падворак Тэрэсы Варановіч у вёсцы Дайлідкі патанае ў кветках. Бо не можа жыць інакш чалавек, для якога адчуванне прыгажосці існуе з дзяцінства. На Астрэвечыне сясцёр-блізнят Тэрэсу і Ірыну ведаюць добра. Абедзве — мастачкі. Разам пачыналі маляваць у раннім дзяцінстве, разам паступілі на педагагічнае аддзяленне Мінскага мастацкага вучылішча імя А. Глебава. Неўзабаве Ірына апынулася ў Вільні, а Тэрэса — у Дай-

лідках, дзе выкладае ў мясцовай школе. І не забывае пра творчасць: малюе кражывіды, нацюрморты, партрэты. І яшчэ шмат часу аддае рэстаўрацыі старых абразоў і стварэнню новых. Дзякуючы яе таленту, атрымалі новыя абразы касцёлы ў Дайлідках, Солах, Градаўшчыне.

НА ЗДЫМКАХ: Тэрэса ВАРАНОВІЧ і яе абраз у Дайлідскім касцёле; касцёл Маці Боскай Апекі ў вёсцы Дайлідкі.

Тэкст і фота Яўгена КАЗЮЛІ.

ВЫСТАВЫ

ЖЫВАПІСЕЦ ДЫЯКАН ЧАРНІЦКІ

Выстава жывапісу дыякана Царквы хрысціян веры евангельскай Аляксандра Чарніцкага адбылася ў Мінску. Дзіцячаму захопленню маляваць дапамаглі развіцця ў школьных гады В. Сумараў і В. Ткачэнка. Сваю адукацыю мастак працягнуў у Пецярбургу ў Акадэміі мастацтваў на правах вольнага слухача. Асноўнай тэмай яго прац становяцца біблейскія сюжэты, асэнсаваныя праз уласную філасофію, праз сваё ўспрыманне свету і веры. Работы Аляксандра Чарніцкага выстаўляліся ў Швецыі і ЗША.

На здымку: работа мастака «Касцёл у Заслаўі».

БелТА.

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

**«ВАЛЯНЦІН»
ЗНОЎ СТАЎ ДЫПЛАМАНТАМ**

Шаноўная рэдакцыя! Ведаем, што газета «Голас Радзімы» надае вялікую ўвагу культурным сувязям з іншымі краінамі.

Вашу газету ведаюць і чытаюць у нас на Магілёўшчыне. У Магілёўскім гарадскім цэнтры культуры і адпачынку працуе вядомы народны тэатр «Валянцін», які ўзначальвае заслужаны дзеяч культуры Беларусі Валянцін Ермаловіч. Аматырскаму тэатру споўнілася 10 гадоў. У яго творчай скарбонцы больш за 30 п'есаў на беларускай мове. Калектыву аднадумцаў аб'ядноўвае ўлюбё-

ных у родную мову і тэатральную сцэну студэнтаў, выкладчыкаў.

Напрыканцы верасня тэатр «Валянцін» браў удзел у двух міжнародных фестывалях тэатральнага мастацтва — «Кельмская сцэна» і «Рэха-2001» у Літве.

Гэты таленавіты калектыв яшчэ ў мінулым годзе прадстаўляў нашу краіну на фестывалі аматырскіх тэатраў у літоўскім горадзе Тракай. І вось праз год артысты з Магілёва зноў пакарылі сваім мастацтвам і літоўскага глядача, і ўдзельнічаў фестывалю з Польшчы, Латвіі, Даніі.

«Камедыя...» Уладзіміра Рудава, з якой народны тэатр выступіў у Кельме і Іонаве, на прэс-канферэнцыі была названа лепшым спектаклем, а рэжысёр і акцёр Валянцін Ермаловіч — душой фестывалю. Сам творчы калектыв стаў дыпламантам.

Саветнік пасольства нашай краіны ў Літве Георгій Вечар, які прыехаў у Іонава, каб падтрымаць землякоў, уручыў артыстам з Магілёва вялізны букет руж. А прадстаўнікі польскай дэлегацыі выказалі намер запрасіць народны тэатр «Валянцін» на міжнародны фестываль, што пройдзе ў маі 2002 года.

А. КАВАЛЕЎСКАЯ,
дырэктар Магілёўскага
цэнтра культуры і адпачынку.

ЗАХАВАЙ ТРАДЫЦЫЮ

«АДНА МАЦІ НАС СПАРАДЗІЛА...»

«Голас Радзімы» ўжо згадваў, як на Украіну на казённую мануфактуру на ўзбярэжжы ракі Сура (каля Екацярынаслава) па царскаму ўказу ў 1793 годзе з беларускага мястэчка Дуброўна Магілёўскай губерні прывезлі перасяленцаў. Толькі душ мужчынскага полу было звыш 800. Сяло назвалі Сурска-Літоўскім.

І вось больш за два стагоддзі жывуць беларусы амаль у самым цэнтры Украіны. Багаты край прыйшоўся беларускім навасёлам па душы: радавала паўднёвае сонца, урадлівы чарназём, добрыя ўраджай, добрасардэчныя ўкраінцы... І ўсё ж у сэрцах перасяленцаў не раставаў лёд тугі па Радзіме.

Як выказаць гэтыя пачуцці, як захаваць і перадаць дзецям, унукам, праўнукам любоў да той зямлі, адкуль пайшоў твой род? Найперш укладам жыцця, звычайнамі продкаў ды сямейнымі рэліквіямі. Да нашых дзён захаваліся ў гэтых сем'ях ручнікі, вышывы яшчэ першымі перасяленцамі, немудрагелістыя рэчы, зробленыя ўмельцамі-мужыкамі: кадушкі, качалкі, ступкі, лыжкі...

Але лепш за ўсё пра нацыянальны дух расказвае песня.

Мне пашчасціла пазнаёміцца са зборнікам фальклору сяла Сурска-Літоўскага, сабранага днепрапятроўскім пісьменнікам-даследчыкам Міколам Чабанам. Аказ-

ваецца, цікавасць да гэтых мясцін у яго, можна сказаць, генетычная. Маці Міколы — Лідзія Кузьменка — беларуска, ураджэнка Рэчыцкага раёна Гомельскай вобласці. Украіна стала радзімай яе сына, і ў ім жыве любоў да двух брацкіх народаў, да іх гісторыі і культуры. Зборнік беларускіх песень, частушак, прымавак названы «Заспявай мне на матчынай мове».

А нядаўна атрымала ліст ад Міколы Чабана з фотаздымкамі вяселля. Праходзіла яно ў Сурска-Літоўскім адпаведна ўсім вясельным беларускім абрадам. Маладыя, седзячы на квяцістых пасцілках, ехалі на брычцы ў царкву, а затым — у ЗАГС. З абразамі, збожжам і караваем сустракалі іх дома родныя і сябры. Усім сялом спявалі абрадавыя песні, жадаючы жаніху і нявесце доўгіх гадоў жыцця ў шчасці і згодзе, каб хата была поўнай чашай, а дзяцей — па ўсіх лаўках...

Вось так і жыве беларускае сяло ў цэнтры Украіны. Да нядаўняга часу ў многіх яго жыхароў у пашпарце старога ўзору ў графе нацыянальнасць стаяла: беларус, а гэта значыла — усе яны нашчадкі былых перасяленцаў з Дубровеншчыны.

Валерыя ШПОТА.
Фота **Міколы ЧАБАНА.**

ГАСЦЁЎНЯ

Фрагмент Амерыкі ў Калядзічах

Увага, пытанне: «Што агульнага паміж амерыканскім Бруклінам і Калядзічамі, прыгарадам Мінска!» Адказ: рэжысёр Дзмітрый АСТРАХАН, які нядаўна скончыў у Калядзічах здымкі сваёй новай карціны «Лэдзі на дзень», дзеянне якой адбываецца ў 30-я гады ў Брукліне.

Увогуле піцёрскі рэжысёр Д. Астрахан, які добра вядомы па фільмах «З пекла ў пекла», «Усё будзе добра», «Ты ў мяне адна», «Запа чакання» і іншых, — часты госьць у Мінску. «Лэдзі на дзень» — пятнаццаты фільм, які рэжысёр зняў у Беларусі. Чым жа прываблівае Астрахана наша краіна? Адказ незвычайны: тым, што не раздражняе. Дзмітрыю Ханонавічу ў нас утульна і працуецца добра. Маюцца ў Астрахана і беларускія карані. Бацька рэжысёра родам з Барысава, а маці — з Гомеля. Да вайны бацькі Астрахана паехалі ў Ленінград, а пасля заканчэння Ленінградскага дзяржуніверсітэта засталіся там жыць. Але заўсёды памяталі, адкуль яны родам. І таму зусім не выпадкова склалася так, што рэжысёр зараз здымае свае карціны на «Беларусьфільме».

Астрахан лічыць, што зрабіў для беларускага кінематографу ўсё, што павінен быў зрабіць нацыянальны рэжысёр. Зняў тут 15 карцін і адкрыў новыя беларускія акцёрскія таленты. У фільмах Астрахана здымаліся такія беларускія акцёры, як Ганна Лягчылава, Аляксандр Яфрэмаў, Аляксей Туровіч, Мікалай Рабычын і іншыя. Аднак рэжысёр гаворыць, што не кіруецца прыкціпам «вашы — нашы» і здымае таго, хто можа сыграць ролю лепш за іншых.

Новы фільм Дзмітрыя Ханонавіча «Лэдзі на дзень» зняты па матывах аднайменнага спектакля, пастаўленага Астраханам паўтара года таму на сцэне маскоўскага тэатра імя Пушкіна. Карціна «Лэдзі на дзень» навагодні праект РТР і студыі Валерыя Тадароўскага. Сам Астрахан характарызуе фільм словам «радасны». У галоўных ролях — знакамітыя расійскія акцёры Марына Няёлава, Алег Табакоў, Аляксандр Калягіна, Аляксандр Філіпенка.

У Калядзічах, што пад Мінскам, у прамбудзоне, быў «пабудаваны» фрагмент Амерыкі. Чаму ў Калядзічах? «Таму што ў Нью-Йорк ехаць далёка», — жартуе Астрахан. Здымкі фільма завяршыліся ў жніўні, але стала шкада раскошных дэкарацый, не хацелася, каб яны прападалі. І было вырашана зняць у Калядзічах яшчэ адзін фільм. За 20 дзён дэкарацыі перабудавалі, і вось мы ўжо на поўдні Францыі. Новы фільм Астрахана здымаецца па матывах п'есы Аляксандра Дадэ «Тартарэн з Таракона». У фільме заняты Анатоля Равіковіч, Аляксандр Філіпенка, Аляксандр Абдулаў...

Аднак рэжысёр не збіраецца спыняцца на дасягнутым. Жартуюць нават, што працуе Астрахан, як невялічкая кінастудыя.

Наконт колькасці фільмаў (іншы рэжысёр за ўсё сваё жыццё не здыме столькі фільмаў, колькі зняў Астрахан за 11 гадоў працы ў якасці кінарэжысёра) Дзмітрый Ханонавіч гаворыць, што бацька чагосьці не паспеў. Ды і ўвогуле, справа не ў колькасці фільмаў, а ў тым, каб людзям хацелася іх глядзець.

Таццяна ХЛАПКОВА.

СТРАТЫ

Францішак СЯЛІЦКІ

2 верасня 2001 года памёр прафесар Францішак Сяліцкі — шырока вядомы ў Польшчы і міжнародным навуковым свеце вучоны-славіст. Гэтую сумную вестку даслаў мне ў Маскву даўні мой сябра з Вроцлава прафесар паліталогіі Браніслаў Пасерб з дадаткам у канверце — некралагам, змешчаным у мясцовай газеце.

У падрабязнай біяграфіі нашага земляка, які нарадзіўся ў вёсцы Мікуліна на Віцебшчыне (у некралагу памылкова названа Віленшчына) 29 лістапада 1923 года, адлюстраваны галоўныя жыццёвыя і творчыя вехі Ф. Сяліцкага. Паляк, дэпартаваны з Заходняй Беларусі ў Алтайскі край, ён працаваў там пастухом і трактарыстам. Затым быў сапдатам і афіцэрам польскай дывізіі імя Т. Касцюшкі. У пасляваенны час — студэнт, асістэнт, дацэнт, дэкан кафедры расійскай філалогіі Вроцлаўскага ўніверсітэта.

Праніклівы даследчык, Сяліцкі асабліва шмат зрабіў на палетку польскае русістыкі. Да гэтага трэба дадаць створаную навукоўцам унікальную серыю кніг пра этнаграфічна-фальклорныя традыцыі яго роднай вёскі Мікуліна (вясельныя, пахавальныя абрады, песні, вершы, прымаўкі і гэтак далей). Мікалай Улашчык у адным з лістоў да свайго вроцлаўскага калегі ўдзячна заўважыў, што мікулінец у часам паставіў помнік нястомнаму збіральніку і папулярызатару іхняе духоўнае спадчыны. Дарэчы, і пра сваё насычанае ліставанне з беларускім гісторыкам у Маскве Ф. Сяліцкі пакінуў узрушлівыя мемуарныя нататкі, надрукаваныя ў навуковым зборніку, пры-

свечаным 90-годдзю з дня нараджэння М. Улашчыка («Русь — Літва — Беларусь...», М., 1997). Што ўжо казаць пра мноства рэцэнзій, нататак, водгукў нашага нястомнага і шчырага калегі сябра з Вроцлава на старонках польскай славістычнай перыёдыкі.

Даволі ўражлівы яго плён і на дзялянцы беларусазнаўства, пра што ў некралагу, на жаль, не згадана. Між тым грунтоўна, у многім наватарскія працы прафесара Сяліцкага ў гэтым накірунку здабылі яму шырокую вядомасць і увагу сярод навуковай славяназнаўчай грамадскасці Беларусі і іншых краін. Назвы яго манаграфій гавораць самі за сябе: «Беларускі фальклор» (1983 год), «Беларускія і рускія песні Вілейшчыны і міжваенны перыяд» (1985 год), «Беларуская літаратура да канца XVIII стагоддзя» (1985 год).

У багатым летапісе польска-беларускага творчага пабрацтва Францішак Сяліцкі пакінуў не адну змястоўную і яркую старонку. Удзячным нашчадкаў будзе што чытаць і доўжыць.

Вечная светлая памяць падарожніку навукі і братняе прыязн

Аляксей КАУКА.

Масква.

ВЫСТАВЫ

У Бруселі ў будынку Цэнтра камунікацый, які аб'ядноўвае шэраг фірм у галіне паслуг сувязі, адкрылася выстава работ бельгійскага майстра фатаграфіі Эрыка Брасэра пад назвай «Ад Бярэзіны да тайгі...». З сотні фотаздымкаў, прадстаўленых у экспазіцыі, палова прысвечана прыродзе і людзям

«АД БЯРЭЗІНЫ ДА ТАЙГІ...»

Беларусі. Беларускае тэматыка стала вынікам некалькіх творчых паездак бельгійскага фотамастака ў Беларусь.

Поспех экспазіцыі ў бельгійскага глядача ў значнай ступені быў прадвызначаны вядомасцю ў краінах Бені-

люкса фатаграфіі Э. Брасэра, на якой адлюстравана беларуская дзяўчынка з букетам кветак. Гэты здымак зрабіўся свайго роду талісманам кампаніі «Оранж», уладальніка рэзнае сусветнага ўзроўню ў сферы тэлекамунікацый.

Віктар ВЕРАС.

ЛІТАРАТУРНАЯ СТАРОНКА

Сакрат ЯНОВІЧ (Польшча).

ЗАПІСЫ
ВЕКУ

ламачыне сваім, "трабанце" з адарванымі дзверцамі заднімі.

— Сталярыху пакажу табе там: глянэ на цябе, дык адразу засукочаш нагамі, гэ-гэ-гэ... Дзе і падчапіў, грыб, ага, гэткую чаляднічку сабе, — гаварыў усё роўна, што самому сабе, з зайздрасцю або дакорам, нечага лязычы з кулачыстым французскім ключом пад машыну. — Парахно і падла, і скупы... Ён, можа ты чуў, пашкадаваў на майстроў, сам пачаў мураваць дом, і сцяніска, а ўжо да столі падводзіў быў яе, ага, узяла і павалілася разам з ім, у сярэдзіну, дзе ягоная жонка якраз вырабляла свежы раствор... Не было чаго збіраць па бабе ў труну! — квалі рыштвання ляцелі на неба!

Калі ён дагаворваў мне пра тое, мы даязджалі да драўлянага маста на Супраслі пад Навадворцамі. Рагаталі, нека пабрэхваючы: — Ргаа, ргаа-ргаа, ргаа... Певень, пер'істы ды набрынялы чырванню, узляцеў з-пад нашых колаў на плот арлом, столькі грукату разлягалася па брукаванай вуліцы ад братавай тае легавушкі. — Куры перастануць несціся ад твае язды, — пажартаваў я. — А дзяўчыням прысцяцца кавалеры, — цалкам павесялеў ён. І мы аднова грымнулі "рга", як на якой вясельнай п'яныцы; танцаваць па модзе не нам, а для беларускага слявання ўсё такі мапа ў нас адвагі: бярэм сваё, ганяючыся "пад сафары" (спаіўшы прадбачліва ўчастковага). Вуліца раптоўна паварочвала і, пакуль брат націснуў на тармазы, аглядзеўся ў нечых варотах, праўда, і без нас разваленых.

— Не першыня... Не трапячыся, бы голы ў крапіве, — супакоіў мяне, калі я ў паніцы выкрыкваў яму, не зводзячы вачэй з гаспадара, што насіў віламі салому ў хлеў. — Глухі ён, ага, не чуе то і не бачыць. Я ведаю яго.

Да столяра, аказалася, каваліска дарогі. "Трабант" порстка праставаў дарожкамі і, калі ён паказаў мне праз шыбіну на кастражу якойсьці новасядзібы, кажучы, што яна таго ж менавіта, змаразіў мяне відавочна лішняга ўсяго тут, нахштатт дому, які быццам дрэйфуе на хвалях па-майску ўспененага ды бясконцага ў той бок саду, поблізу берагоўя Багноўскіх ляскоў. Яшчэ на пад'ездзе туды супыніў нас рыклівы спеў. У расхлябешчаных дзвярах было відаць, што ў хаце бязбожна балююць, і брат, доўга не думаючы, выкіраваў машыну назад, пакідаючы глыбокія каляны на аўсянай руці, што сьгала ўпрытык да абочыны.

— Дзед пайшоў у водмаладзь, — выскапіўся ён. — Боўт, — дадаў.

Неслася адтуль: — Кум за сталом, я за сталом, сядзімо, сядзімо!.. Гарэліцу п'ем, гарэ-

ліцу п'ем! Кум за кіраўніцаю, а я збоку, едзямо, едзямо!.. Я на шасе, кум у адкосе, лязымо, лязымо!.. Я ў бальніцы, а кум у трупяніцы, будзямо, будзямо!..

Па кузаве шмарганула галлём; мы ўязджалі ва ўзлесак, затравелы, які ападаў у нізкі; наперадзе мігацела дрыгвяністая азьрына з пёўневымі хвастамі аеру.

— Пакурым, ага, — сказаў, застопарыўшы ўгрэтую машыну. Цень давала сасна, кучмастая кривуля. Мы паразлягаліся ў прохаладзі пад ёю, на уздзіранелай паласе, пазіраючы ў блакіт вышыняў, адкуль праменіла супакоенасцю.

гартнасцю. Рэвалюцыі прайшлі, ага, паночку, войны нашумелі, свет да непазнанкі іншым стаў, а наш мужык ад таго не вырас, не, калі не лічыць, што патлусцеў ён пад пана... Дзеці і яго не ўшануюць гэтак жа, як ён не паважаў, ага, высілку ўласных бацькі і маткі, ну, не?

Брат гаварыў пра рэчы, да якіх ужо не знаходзілася ў мяне ахвоты прыглядацца (хіба ж навучана нас што-кольвек паважаць, апроч грошай?). Я калісьці з запалам выкладваў яму слова ў слова тое ж, тады гэта не даходзіла да яго. Нечакана для мяне, ён заеўся капаць усю тую ганебную праблему, як нешта сваё, што і ўсцешвала

мяне, і злавала ўперамен, наклікаючы на маё адчуванне стомы такую казытку, ад якое бегала па твары нервовае ўсмешка. "Думаеш ды гаворыш сам пра нешта датуль, пакуль сутнасць таго не глынеш да апошняе крышынікі. Потым, пасля, як тая адрывка, яно толькі затуманьвае свядомасць... Здарэецца — у будучым здзівішся тым жа самым зноў, хоць напэўна іначай, паглыблены сталасцю", — пралятала праз маю галаву, калі наскочыла на нас нечае выкрыкванне, ну, так, у тэлефон:

— Hallo! A-anë!.. Ciotuniu, to ty?! Здравствуй, to ja! Здравствуй, цётка даражэнняя, mowie!.. Со чуваць у вас, рутам!?

Брат пераваліўся на жывот, прыўзняўся на руках, чуйна ўставіўшыся некуды. Мяне дуршый смех ад ягонага выгляду — нагадваў мне ён паршука ў лужы, якога патрывожылі. Мы выгледзелі, між рэдкага сасоніку, што воддала, яснеючы асабняк з прыстойным плотам, агарод з кветкамі, ахайны садок. У расчыненым наросхліст вакоцы мансарды, збоч балконіка з відочным на ім столікам ды парай плеченых крэселцаў, круцілася дзяўчына ў купальным касцюме філіграннага колеру (валожкавага?), бачна маладзіца. Яна паварочвалася да таго голасу і пацяшалася з яго, сыпнула іскаркамі прырагатку. — І не боязна ёй тут, на бязлюддзі?

— Хацеў бы, нябось, з такою паначаваць, га? — маргнуў да мяне брат.

— За граніцу звоніць, пэўна, у Гродна, — я гэтак. Я вырашыў сказаць яму, з чым воль прыехаў да яго. — Слухай, хату па бацькох трэба затрымаць у нашых руках, і будынікі...

— А-я-я-я, якія грудзі ў яе ды заднічка! — Паддаваў ён сабе жару, добра чуючы, пра што я гэта да яго. Выплывалі яму на шчокі ледзь прыкметныя белыя плямы, і я ведаў, што зараз у ім адбудзецца. — Хату табе, ага, хату... — устаў з зямлі, як пасля ўдару кулаком у яго, і накіраваў на мяне свой раз'ятраны зрок. — У мяне свая ёсць, а ў ёй да самое магілы работы мне! Ці ты ведаеш, што значыць у нас будавацца? Гэта ж паўжыцця каштуе! Так і пічы, ага: што ні мурованка — капец мужчыне, вітай дзядуля! Глядзі, што з мяне засталася. А я ж маладзей цябе на дзесяць гадоў, і павінен яшчэ...

— Чаго ты крычыш?! — І ён ураз апусціў вушы: стары завяшчаў жа ўсё яму, бо я і так абсталваўся на казённым лёгкахлеб'і.

Брату, відавочна, і надалей няўцяям тое, чаго не даслухаў быў ад нябожчыка, — што: можна меці і са свае працы дом, бы шклянку, і легкавушку, і разам з гэтым ні трохі не жыць. Мы ж, здаецца, дабіваемся ўмоваў сабе як бы падругагоднічку, не ўмеючы пакарыстацца тымі, якія засталі, зрэшты, і не разумеючы іх. Чаму з намі так? Ад інстынктывага ганьбы гнязда? Строгі вецер веку паганяе нас гэтак ды падводзіць.

— Ты ж пагнянь: птушак, і тых ёсць болей у горадзе, бо цяплей у ім і ежы па поўніцы на сметніках, ага, колькі асушкаў

хлеба ды ўсяго! — Абрыд мне ён.

Запахачела дзікім лубінам. Паазіраўшыся — прыйшла да мяне нейкая ўпэўненасць у тым, што трэба спадзявацца на вялікае лета. "Вось, каб агароджу, такую сучасную, вакол бацькоўскага жылга паставіць, жалезную і на падмурку з камянеў, і абсталяваць санітарыят з ванным пакоем, і цэнтральнае абграванне з чыгуннымі батарэямі, і веранду пабудоваць, а агарод з садамі — на англійскі манер... Ён жа, хоць і брат мне, не падможа". Смутаў наесеў на грудзі, і рабілася нават няёмка мне ад таго, што надумаў я дурыць яму галаву, урэшце-рэшт нечым далёкім, як паўзабытым і прыкрытым абавязкам. І сам жа я не рады той бацькаўшчыне, — мазопіла мяне, што нельга ж яе пакінуць на пустапаш. Я, прытым, усё не мог раскусіць тае з'явы ўцёкаў людзей ад кроўнае зямлі, хоць розумам акуратна тое тлумачыць сабе, але душа бунтавалася супраць майго — газетнага ці як? — рацыяналізму. "Гарады нам — гэта фабрыкі паляшэння долі..."

Сцішаватасць халодзіць табе нутро, калі ўявіць сабе незлічонасць пакаленняў, ад самае беспамятнае даўніны гараваўшых на тых палосках, на якіх няма і кумячка не перасыпанага вузлаватымі ад працы пальцамі, у ваколях цэлых ды абшарах палёў, што зарастаюць цяпер выпадковымі маладнякамі, пералескамі. Сэрца сохне і цярдзее ад таго, што чалавечнасць у чалавеку залежная ўсё такі... ад жывата. Існаванне ёсць нечым грубым, як гвалт — сутнасцю ягонага працягу. Уражліваць і прыгожасць немагчымыя без хлеба? Як не чуваць пра народы бедныя, але культурныя!

Ні ступль, ні ссюль, самому сабе да ўздзіву неспадзявана раз'юшыўся я ад злосці, такой набалелай ды ахапіўшай дрыжыкамі ўсё маё цела, і ад якой чудам устаю, не грымнуўся вобземлю. Я выкідаў з сябе пашматаныя фразы (не зусім заслужаныя братам).

— ...Ах, бачу я, абражае цябе мой клопат пра бацькоўшчыну!.. Пакажы мне родзіча свайго і я скажу табе: хто ты!.. Ты ахвотней байструком хацеў бы быць!.. Цябе найагідная лаянка, без рэштвы блядская, не апякае так, як беларуская мова!! Так, не вырачайся... Ха-лоп ты!.. Падонак эпохі!.. Адукаванец, якому здаецца, што і тэлефон не разумее нашага слова!.. Забавоннік, якому мураваны дом патрэскаўся таму, што, што муляр быў з нашых... Думаеш: напраўду ўжо вылез ты з гаўна? Сынкоў лічыць цябе, нават адкрыта, чарнамазікам!.. І табе гэта падабаецца, бо ты бацька як бы князя будучага, ідыёт!.. І жонка твая, як ты!.. Абое рабое! Сучасныя парабкі, што не могуць жыць без пана, дык дзяцей сваіх панамі парабкі, цемната недавучаная... Бядота ты беларуская!

Брат энергічна сеў у машыну і ад'ехаў.

Я доўга выплёўваў з сябе ўсенька і безразумна плакаў за свет цэлы.

Давалося да прыгарадку, калі сцягнула.

У аўтобусе гарадской камунікацыі я напружана супакоіўся; у праходзе бушаваў маладзікі, па якіх адрозна было відаць, што яны за падобнае хоць адзін раз забілі б мяне...

НОВЫЯ ВЕРШЫ

Алена ЯСКЕВІЧ

АБРЫСЫ ШЧАСЦЯ
Ў ПРМНЯХ СОНЦА...

Прыпомніць мне б
Аб той вясне...
Усе промні —
у хованкі,
А рэхам звонка:
"Мне, як сябе,
Цябе шкада",
бы як нязвыклага,
саснёнага рамонка.
Сасоннік знік
ад слёз
Ці то ад болю.
І з ночы ў дзень —
І з дня у ноч
Маленькай коткай
Лашчыцца вавёрка.
Цяпло тваёй рукі,
Пяшчота воч —
часовы абаронца.
Прыпомніць мне б
Сабе ў дакор,
Праз страт агонь, —
Абрысы шчасця
Ў промнях сонца.

СКРОЗЬ СЛЁЗЫ
ЗЯМЛІ

Ваша споведзь
палохае.
Вецер сціхае.
Галубы,
нібы лёкаі,
Будзяць світанне.
Кроплі
падаюць з вербачкі,
Бы ў перламутры,
Мроям сінічкі
паверыцца,
Бы ў Дабравешчанне
цудам.
Вашы вочы
Скрозь слёзы Зямлі...
Згадаваю
майскі сад
ў квецені...
Божа, уратуй,
абарані
Маіх хрэсніцаў.

І ЗІХАЦЕЛІ Ў САДЗЕ
КЛЁНЫ

Сусвет люблю
Ў дзясніцы Божай,
Ад ласкі ангельскіх дароў
Свяціўся чэрвень
утрапёны.
І зіхацелі ў садзе клёны
З праменным сонечным
дажджом.
Святлела лета чысцінёй,
Ліліся гукі з арфаў неба,
Жыццёвай радасцю
трымцелі
Лісты паперы з рук
зямных.
На дабрыню радкоў мне
шчасціць,
Прыснілася: у ружах —
май,
А жнівень лашчыцца
калоссем,
Як душ сугуччам,
шчодрых вёснаў.
Прыснілася: свяціўся май.

ДЭБЮТ

Алена НЯЧАЕВА

Я получаю телеграмму
с многоточием...
Я жду. Такси заказано
к вокзалу.
А время возвращения
просрочено.
И роза ожидания завяла.
А я решила, что уже всё
кончено,
Что мы с тобой давно
пришли к финалу.
Мне об обратном
рассказало многоточие,
А я уж и надеяться устала.
Зачем, скажи на милость,
Ты даришь мне надежду
иногда!
Как дарит парень девушке
цветы,
Чтоб на "люблю" в ответ
услышать: "Да!"

Малюнкi Вячаслава ІГНАЦЕНКІ.

КОНКУРС «БЕЛАРУСЬ У МАІХ МАРАХ»

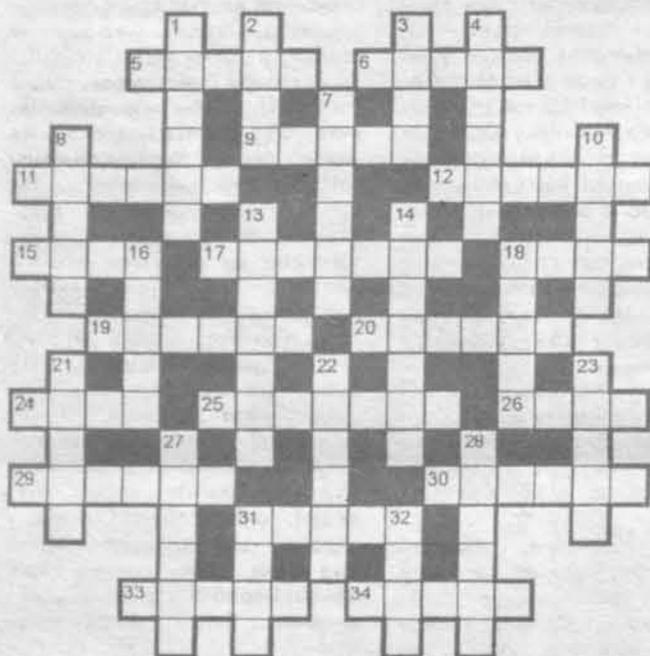
Аўтары гэтых малюнкаў
— дзяўчынкі з Малдовы,
дзве сястры Тася і Маша
ТКАЧЭНКА. Тасі 8 гадоў,
ходзіць у другі клас, Машы —
14; вучыцца ў восьмым класе.
Тася любіць музыку, прыроду,
Маша — катацца на веласі-
педзе. Абедзвум дзяўчынкам
падабаецца чытаць, хадзіць
на выставы і канцэрты, а
таксама прымаць у іх удзел.
Любяць сёстры дапамагаць
маці па гаспадарцы, дзе ёсць
дзве кошкі, сабака і тры
курыцы.
Уверсе малюнак Машы
"Стары горад", унізе Тасін —
"Жураўлі на Палессе ляцяць".

КРЫЖАВАНКА «ПРЫКАЗКІ І ПРЫМАЎКІ»

СЛОВЫ СТАЎЦЕ Ў НАЗОЎНЫМ СКЛОНЕ

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 5. Новая ... па-новаму мяце. 6. Іскру тушы да ..., бяду адводзь да ўдару. 9. Пустая ... моцна грыміць. 11. Пуджаная ... і хваста свайго баіцца. 12. З ніткі ... вярціцца. 15. Колас да коласа — ... збярэцца. 17. Новы гаспадар — новы ... 18. Свая ... — уладыка: як зро-

біць, так і добра. 19. Ладзь ... зімою, а сані летам. 20. Язык у роце, як чорт у ... 24. Бачыць ... далёка, а розум яшчэ далей. 25. ... і кашаль не схаваеш. 26. Мая хата з ..., нічога не ведаю. 29. ... не ідзе ў лад. 30. Воўк не ..., а свіння не агароднік. 31. Канец — справе ... 33. З голага куста і ... пуста. 34. Свет дасць па ... — голаму сарочка будзе.

ПА ВЕРТЫКАЛІ. 1. Няма зерня без ... 2. Хто доўга спіць, той ... толькі сніць. 3. ... з возу — каню свята. 4. Не ў тым сіла, што ... сіла, а ў тым, што добра цягне. 7. На тое ... у рацэ, каб карасі не драмалі. 8. Блізкі сусед лепей дальняй ... 10. ... з дому — мышкі на стол. 13. Як ... — такая і работа. 14. Стары конь

... не псуе. 16. Адна ... мёду не наносіць. 18. На чужы ... не навесіш замок. 21. Не ўсякая хмара ... дае. 22. Муж ды жонка — адна ... 23. Дружны ... і ваўкоў не баіцца. 27. Па крывой ... ўперад не відаць. 28. Не бойся ... звяглівага, бойся маўклівага. 32. Хто зявае, той ... сярбае. 32. На адзін ... усяго не навешаеш.

Склала
Святлана ФАЦЕЕВА.

АДКАЗЫ НА КРЫЖАВАНКУ,
ЗМЕШЧАНУЮ Ў № 41

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ. 1. Сусвет. 4. Буякі. 6. Сподак. 9. Люстэрка. 10. Плошча. 11. Мытня. 12. Гурт. 14. Страта. 15. Ажына. 16. Рэч. 18. Летнік. 20. Кол. 22. Чуласць. 24. Летуценнік. 25. Меркаванне. 27. Кубак. 29. Званочак. 32. Грак. 34. Трыпутнік. 36. Валашка. 38. Шыба. 39. Ганьба. 40. Вячоркі.
ПА ВЕРТЫКАЛІ. 2. Сустрэча. 3. Турбота. 4. Бранзалет. 5. Келіх. 7. Прамень. 8. Кавярня. 12. Гарлач. 13. Ежа. 17. Мастак. 19. Крумкач. 20. Конік. 21. Локшына. 23. Уцеха. 26. Адзінка. 28. Ліпень. 30. Аркуш. 31. Крок. 32. Гук. 33. Каралі. 35. Ружа. 37. Ака.

«Голас Радзімы»

Галоўны рэдактар
Наталля САЛУК

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:

Дзяржаўны камітэт па справах рэлігій і нацыянальнасцей Рэспублікі Беларусь; Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі; Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом "Радзіма".

РЭДАКЦЫЯ:

Намеснік галоўнага рэдактара
Галіна УЛІЦЕНАК.
Адказны сакратар
Таццяна КУВАРЫНА.
Рэдактар аддзела —
член рэдкалегіі
Яўген ЛЕЦКА.

Рэдактар аддзела
Алена СПАСЮК.
Аглядальнік
Віктар МАШОШЭНКА.
Спецыяльная карэспандэнт
Яўген КАЗЮЛЯ,
Алесь МЯСНІКОЎ,

Нелі ПРЫВАЛАВА.
Рэдактар-перакладчык
Святлана КАРПУЧОК.
Стыльрэдактар
Ірына КАЗЛОВА.
Тэхнічны рэдактар
Данута РАКАВЕЦ.

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках «Голасу Радзімы», не заўсёды супадаюць.

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 81.
Падлісны індэкс у Беларусі 63854.
Тыраж 2 044 экз.
Зак. 2550.

Падлісана да друку 15.10.2001 г. у 12.00.
Газета набрана, звярстана і аддрукавана ў друкарні «Беларускі Дом друку» (220041, г. Мінск, пр. Скарыны, 77).

Наш адрас: 220005, Мінск, пр. Ф. Скарыны, 44.
Тэлефоны: (+375-17) 213-31-97 (тэл.-факс), 213-32-80, 284-76-56, 213-37-82.